

28.16/107

stencilēts raksts
AKTĪVĪBIS

Nz 28

72449

LATVJU RAKSTI BRĪVĀ LATVIJA

Nr 19 (6)

1. jūlijā 1947

ROMĀ

LATVIJU RAKSTI
BRĪVAJĀ LATVIJĀ

Nr I9 /6/.

Eiropā, I. jūlijā 1947.

Atzinīgie vārdi un atbalsts, kādus " Brīvā Latvija ", jau pēc nedaudzu numuru parādīšanās, ir guvusi visur, kur vien trimdā mīt latvieši, tālu pārsniedz jebkad domāto un gaidīto un dod mums no jauna pārlicību, ka nepieciešamība pēc šāda gara un satura laikraksta ir bijusi patiesi nobriedusi un ka viņa atjaunošana tāpēc ir nākusi pareizā laikā.

Šī atzinība izsakas daudzos iesūtījumos, kuros lasītāji gan pauž savu gandarījumu, gan izteic savus ieskatus par laikraksta turpmāko izveidošanu, kā arī strauji augošā abonētu skaitā.

Pēdējais apstākļi mums ļauj raudzīties pašāvigāki arī uz materiālās puses izkārtošānu nākotnē, nodrošinot tikpat laikraksta netraucēti kārtēju iznākšanu, kā arī tālāko izveidošanos saturā un apjomā.

Izsakot latviešu pateicību daudzajiem veciem un jaunpieņākušiem līdzcīnītājiem un atbalstītājiem dažādās zemēs, redakcija centīsies ar sniegumu kvalitāti attaisnot viņai dāvāto uzticību.

Redakcija.

PRETESTĪBAS KUSTĪBU LOMA PAGĀJUSĀ UN NĀKAMĀ KARĀ.

Iepriekšējā nummurā īsumā aizrādījām uz pretestības kustību organizatīvo tvērumu Rietumu Eiropā -- Francijā un Itālijā -- Otrā pasaules kara laikā. Šoreiz sniedzam pārskatu par tādām pat kustībām Ziemeļu un Austrumu Eiropā tājā pat laikā.

Polijas pretestības kustība -- AK /Armija krajowa/ -- var noderēt par tādu pat paraugu un piemēru Austrumu, kā Francijas makīju kustība bij Rietumu Eiropai. Daži viņas rašanos veicinoši apstākļi bij tādi pat kā Francijā : zemes plašums, iedzīvotāju naids pret vāciešiem, pēdējo stulbā, uz aktīvu pretošanos taisni aicinošā okupācijas politika. Mazāk labvēlīgs stāvoklis jau bij ar cīņas spējīgo vīriešu skaitu, it sevišķi ar virsniekiem, kas, proporcionāli daudz prāvākā skaitā nekā Francijā, bij krituši kaujās jeb nokļuvuši vācu vai krievu gūstā. Arī vadība un apgāde no ārienes, lielāka atstātuma un citu apstākļu dēļ, bij daudz vairāk apgrūtināta.

Neraugoties uz to, sešus gadus ilgā nemitīgā darbē, poļu tauta bij pratusi radīt savā zemē, nevērojot vācu okupācijas varas visbrutālākos pretsokus, ievērojāmus nacionālus bruņotus spēkus. Tie būtu bijuši vairāk kā pietiekāmi, lai izšķīrosā brīdī nokratītu vācu jūgu un atkal pārņemtu savā valstī suverēno varu. Ja -- tajā laikā Rietumu Sabiedrotie, ar liktenīgo Jaltas lēmumu, jau nebūtu pāspējuši atdot Poliju Kremļa patvaļai -- situāciju pilnīgi neizprotot, Rūzvelta veselības stāvokļa vai citu iemeslu dēļ, tas lai šoreiz paliek neiztirzāts.

Katrā ziņā, šī lēmuma iznākumā, viss ar uzupurēšanos un smagiem zaudējumiem uzbūvētais, kurā liela loma bij piekritusi arī poļu sievietei, izrādījās veltīgs un nevajadzīgs, kad laiks beidzot bij pienācis.

Ko līdzēja ar plašu vērienu izbūvēta militāra organizācija, kam bij vajadzīgs priekšzīmīgais sakaru dienests ar raidītāju tīklu un kurjeriem starp AK štābu Polijā un Lodonu un Bāri /Itālijā/ ja gaidītā parole sacelšanās sākšanai vienmēr no jauna tika atlikta, ja Austrumu Polijā krievu karaspēks AK vīrus atbrūvoja un apgājās ar tiem kā ar ienaidniekiem. Varšavas sacelšanos 1944 gada 1. augustā tāpēc jau vairs īsti nevar uzskatīt par poļu tautas atbrīvošanas sākumu, bet gan par drausmīgu beigu cēlienu cīņā par nacionālo Poliju. Varšavas cīņas, kas ilga vairāk kā divus mēnešus, burtiski krievu karaspēka acu priekšā, bez kā tas būtu pirkstu pakustinājis, lai AK palīdzētu, prasīja no pēdējās kritušos vien 20.000 cīnītājus, nerēķinot ievainotos un vēl lielākā skaitā nogāinātos civiliedzīvotājus. Ka varonības augstākais paraugs, bet ne mazākā mērā arī kā apbrīnojama konspiratīva veikuma izcilus piemērs tā ieies poļu tautas cīņas vēsturē uz laiku laikiem, bet poļu tautas likteni tas ietekmēt vairs nespēja.

Protāms, arī tagad Polijā pastāv pretestības kustība. Bet tā sen vairs nav tik viengabalaina un spēcīga kā vācu okupācijas laikā. Ne tik daudz tamdēļ, ka NKVD un viņas izskolotie poļu policisti ir izrādījušies nesalīdzināmi veiklāki un atjautīgāki par saviem Gestapo kolēģam - pašā tautā ir zudusi izpratne par cīņas jēgu un nozīmi patreizējos apstākļos. Un ne bez iemesla: jā izpaliek morālais un materiālais atbalsts no ārienes, ja, taisni otrādi, tie no kuriem gaida palīdzību / piem. šīnī gadījumā Anglija/, atklāti un pasvītroti sadarbojas ar režīmu, pret kuru būtu jācīnās, ir grūti tautu uz šādu cīņu iekustināt. Ikviens pretestības kustības akcija izraisa vienīgi nesaudzīgākos pretsoļus, no kā jācieš nevainīgiem civiliedzīvotājiem, bez kā režīms no tādas tiktu kaut cik nopietni apdraudēts.

Tāpēc poļu pretestības kustības vadība beidzot arī ir nākusi pie atziņas, ka nav nozīmes lieki šķiest spēkus, ka cīnītāju kodoli ir jāsašaurina līdz vismazākam apmēram un jāatturas arī no uzbrukumiem. Ar šādi "iekapselētām" vienībām jānogaida pārmaiņas starptautiskā situācija - atzina, pie kādas ir nakušas turpat visas Austrumu Eiropas naciņu pretestības kustību vadības, arī Latvijas, un, jāatzīst, ka tas arī ir vienīgais pareizais lēmums tagadējos apstākļos.

Vienīgais zināmais izņēmums ir ar ukraiņu tautas pretestības armiju UPA /ukrainiska povstaņceskaja armija/, kas joprojām turpina darboties aktīvi, ūHVR /ukraiņu aktīvo nacionalistu, t.s. "banderiešu"/ idejiskā vadībā. Šīs kustības darbības rajons ir galvenā kārtā Poļesjē un Volīnijā, līdz Karpātumukraiņu novadiem. Kaut jau apvidus apstākļi par sevi / plaši purvāji un meži/ šeit ir izdevīgāki pretestības izveidošanai, nekā piem. biežāki apdzīvotā Polijā, patiesais iemesls ukraiņu aktivitātes turpinājumam tomēr ir cits. Kā viņas vadītāji mums atkārtoti ir pasvītrotuši, aktivitātes nolūks esot - turēt spraigā dinamismā ukraiņu tautas nacionālo apziņu Ukrainu tautai, kas līdz patiesai valstiskai neatkarībai nekad vēl neesot tikusi, šāda taktika esot nepieciešama, kaut tā arī prasot smagus upurus. Tas ir bīpatnējs viedoklis, par kura pareizību mums, cittautiešiem, ir grūti spriest, nepārzinot apstākļus tuvāki.

Katrā ziņā, neapstrīdāms fakts ir, ka UPA, 250.000 līdz 300.000 cīnītāju stiprumā, joprojām turpina pastāvēt kā ieverojams militārs spēks krievu Eiropa stāvošo divīziju aizmugurē un to nenāktos grūti pieci- un desmitkārtot, tiklīdz Rietumu jaunā nostāja gūs arī Austrumu Eiropas zemes taustamu izteiksmi.

Slovāku, dienvidslāvu un grieķu pretestības kustības Otrā pasaules kara laikā ir stādāmas apmēram uz viena līmeņa. Vēl lielākā mērā kā AK, tās uzskatāmas par Rietumu aktīvām militārām formācijām, kas tika cieši

no ārienes vadītas un apgādātas un ļoti ievērojamā mērā saistīja vācu divīzijas, kuras tiem Austrumu frontē bij tik nepieciešamas.

Bez minētiem, pretestību veicinošiem apstākļiem, kādi bij Polijā, šajās trijās zemēs vēl nāca klāt taisni ideāli dabas apstākļi - mežiem klāti, grūti pieietāmi kalnāji. Tikpat Olimpa apkaimes, kā arī Bosnijas un Augsto Tātru kalnājos paspēja atvilkties un nocietināties visai ievērojamas grieķu un dienvidslāvu regulārās armijas vienības, kā arī čehu virsnieki un instruktori, kam no Gestapo nāgiem bij laimējies izbēgt. Pretestības kustības šeit, tādā ziņā, sāka veidoties, balstoties uz jau gataviem militāriem kadriem - apstākļi, kas tam kļuva liktenīgs tikpat labvēlīga, ka nelabvēlīga izpratnē. Viņu vadība šeit rūpējās tikai par to, lai kadri tiktu uzpildīti ar brīvprātīgiem un pat mobilizētiem un apgādāti ar apbruņojumu, kas gaisa ceļā arī tika veikts ar neattaisnojāmu izšķērdību, daudz netaujājot, kādās rokās ieroči nonāk. Šo kustību raksturīgā īpatnība, tāpēc, bij, ka tās pirmā un galvenā kārtā bij militāras kaujas vienības, kas ideoloģiskam un politiskam sakausēšanas darbam nepiegrīeza pienācīgo verību - kļūda, par kuru minētam tautam nācas smagi ciest un jācieš vēl tagad.

Patiesi - no militārā viedokļa raugoties, šīs kustības pat tāku pārsniedza uz viņam liktas cerības un atklāja, kā jau minējam sākumā, jaunu un pilnīgi lietiski pamatotu kara vešanas veidu, kam nākošā karā, un it sevišķi Austrumu Eiropā, piekritīs izšķiroša nozīme.

Pie šo kustību virspavēlniecībam pastāvīgi atradās arī sabiedroto militāras misijas - tikpat anglo-amerikāņu, kā arī krievu - un šo partizānu vienību cīņas jauda bij jāvērtē vismaz līdzīgi augsti frontes formāciju kaujas spējam. 1944/45 gadu maiņā rēķināja ap 120.000 bruņotus cīnītājus grieķu, bet pāri par 350.000 dienvidslāvu pretestības kustībās, bet slovāku armija, kad tā kopā ar pretestības vienībām sacēlās, bij ap 100.000 vīru stipra. Bet vēl spilgtāki šo spēku nozīme izpaužas, ja aplēšam divīziju skaitu, kādu vācu virsvadība bij spiesta atraut frontēm, vienīgi lai šīs kustības kaut cik ierobežotu, par iznīcināšanu nemaz nerunājot. Tā Grieķijā bij nepieciešamas 8, Dienvidslāvijā 16, bet Slovākijas sacelšanās likvidēšanai 8 līnijas divīzijas, jeb kopā 32 divīzijas, neskaitot prāvos gaisa un policijas spēkus. Tikpat Normandijā, kā Austrumu frontē šo divīziju iztrūkums liktenīgi paastrināja vācu armiju sabrukumu un nedeva vāciem iespēju noturēties līdz 1945 gada oktobrim, kad, ka tagad pierādīts, solītie jaunie ieroči patiesi masveidīgi būtu tikusi laisti darba. Kara iznākumu tie gan nebūtu spējuši grozīt, bet gan to paildzināt.

Pavisam dīvainu un negaidītu virzienu, turpretīm, ņēma šo kustību ideoloģiskā un politiskā izveidošanās. Nevar būt ne mazāko šaubu, ka anglo-amerikāņi, piegādājot grieķu un dienvidslāvu partizāniem ieročus, medikamentus un visu nepieciešamo, iedomājās stiprināt šo tautu nacionālos un demokrātiskos spēkus. Pa daļai tas tā arī bij, bet arī tikai pa daļai. Austrumu "sabiedrotāis", kas ieročus nepiegādāja tikpat kā nemaz, zēlojoties par "trūcību" šai ziņā, toties jo vairāk meta zemē ar izplētniem propagandistus, NKVD vīrus un tml. savas zemes vērtības, kas nekavējoties ķēras pie tā darba, ko Kremlis tiem bij uzdevis. Un tas nebūt nebija vācu iebruceja, bet gan grieķu un dienvidslāvu demokrātisko spēku apkarošana un iznīcināšana visiem līdzekļiem. It sevišķi spilgti tās izteicās Dienvidslāvijā, kur no sākuma pretestības kustību vadīja gen. Draha Mihailovičs, ko karālis Pēteris bij nozīmējis par virspavēlnieku un kara ministri un kas tāpēc tika atbalstīts visnotaļ no sabiedrotiem. Bet pietika, ka Maskava atsūtīja savu agentu Tito /kam nav nekā kopēja ar agrāko mehāniķi Josipu Broz un kas pat nemaz nav kroāts /, iecēla to par Padomju maršalu, lai pēc zināma laika gen. Mihailovičs no Rietumu

sabiedrotiem tiktu ~~paests~~ savam liktenim, bet Tito atzīts par "īsto" pretestības vadītāju. Neapsaubāmi anglo-amerikāņi šinī gadījumā kļuva sevi no krieviem apvest ap stūri, ko tie tagad arī atklāti un rūgti noželo. Bet, no otras puses, gen. Mihailoviča karavīra godīgums un antipātija pret politiku Maskavas nodomus lielā mērā spēja veicināt. Mācība, kas arī mums jāņem nopietni vērā, lai nepiedzīvotu pārsteigumus, kad varēsīm stāties pie Latvijas valsts atjaunošanas: tāpat kā nepietiek ar šauri militāru kaujas vienību radīšanu vien, lai atgūtu valstisku neatkarību, arī politisku kombināciju taisīšana, kaut arī visaugstākās sfērās, paliks bez jēgas, ja vienlaicīgi netiks gādāts par dzīvu spēku, uz kuru varetu balstīties.

Tāpēc tagad Grieķijā un Dienvidslāvijā ir jāvēro maz patīkamā parādība, ka ne tikai Tito 600.000 vīru armija, bet arī grieķu komunistu "guerillas" ir bruņoti ieročiem, ko anglo-amerikāņi savā laikā devīgi bij piegādājuši katram, kas solījās cīnīties pret vāciešiem, bet kas bij tikusi rūpīgi uzglabāti - vēlākai cīņai pret pašiem devējiem resp. viņu nometni.

Patreizējos apstākļos pretestības kustības Dienvidslāvijā un Slovākijā joprojām pastāv, bet viņu nozīme vairs nav diezin cik nozīmīga. Ne tikai tamdēļ, ka tagad vairs nav piegādes no gaisa, bet arī drausmīgā terora dēļ, kas pat balkāniskiem apstākļiem šķiet ārkārtīgs. Labvēlīgāki apstākļi ir Slovākijās Tātros, kur joprojām vēl turas ne tikai slovāku neatkarības cīnītāji, bet arī tur sabēgušie poļi, ukraiņieši un itkā arī vlasovieši. Bet - tāpat kā citur, praktiska nozīme šiem atlikušiem cīnītāju kodoliem ir tikai tad, ja mainas starptautiskais stāvoklis.

Pretestības kustībām Beļģijā, Holandē, Dānijā un Norvēģijā bij pavisam cits raksturs nekā iepriekšminētās Austrumu Eiropas zemēs. Pirmās trīs zemēs turklāt ir ļoti bieži apdzīvotas un tām arī nav prāvāku mežu masīvu, kas darītu iespējamu piegādi no gaisa. Tieša, bruņota cīņa pret ļoti ievērojamām vācu okupācijas armijām šeit bij tikpat kā neiespējama. Pretestības galvenais uzdevums, tāpēc, šeit bij - mazināt augsti stāvošas rūpniecības ražošanas spējas, it sevišķi tās, kas strādāja vācu bruņošanai. Ar kādu atjautību un pārdrošību beļģu, holandiešu, dāņu brīvības cīnītāji bij rīkojušies, lai uzspertu gaisā paši savas rūpnīcas simtiem miljonu vērtībā, par to var sarakstīt grāmatas, katrai tautai vairākas. Ir nenoliedzāmi, ka šinīs zemēs, kurās pirms Otrā pasaules kara materiālisms bij iekarojis bīstamu pārsvaru sadzīvē, pretestības kustības ir no jauna atraisījušas patriotiskas izjūtas, kam pie Eiropas likteņu turpmākās izkārtošanas var būt īsti svarīga nozīme.

Norvēģijā, kuras dabas apstākļi līdzinās vairāk Bosnijas nekā iepriekšminēto zemju apstākļiem, tāpēc blakus rūpniecības sabotāžai izveidojās arī militāra pretestība. Pastāvīgi tika postīti svarīgi tilti, tuneļi, kādu tur nav mazums. Cīņai pret šiem partizāniem, kā arī lai atvairītu varbūtēju sabiedroto desantu, vāci bij spiesti turēt Norvēģijā pāri par 600.000 vīrus, kas iztrūka tur, kur tie būtu bijuši vairāk nepieciešami.

Saņemot kopā visu par Eiropas pretestības kustību darbību teikto, varam secināt sekojošo:

- I. Organizētas pretestības kustības pie mūsdienu tehniskas attīstības stāvokļa ir ne tikai lietiski pamatots jauns kara vešanas veids, bet arī ļoti svarīgs politiskas dabas ierocis. Ja to laikus un ar maksimāli nesapņemsim savas rokas, tas neizbēgami tiks pielietots pret mums.
- II. Tagadnes pretestības kustības, tāpēc, nav uzskatāmas par kādu dēkainu, avantūristisku jeb pat romantisku pasākumu, bet gan

par valstiski-polītiskas cīņas panēmienu, kas jāizplāno, jānoorganizē un jāvada ar nesvārstīgu realitātes izpratni, liekot svaru uz to, lai kustību ideoloģiskā un militārā pusē tiktu izveidotas samērīgi.

III. Ikviena trimdas latvieša pienākums tāpēc ir, izmantot katru iespējamību, lai Otrā pasaules kara pretestības kustības vērīgi izpētītu, jo reglamenti par tādām vēl maz ir sastādīti. Ar to tiks nolīdzināts ceļš uz Latviju tiem latviešiem un latvietem, kas tur bus visvairāk vajadzīgi un nokļūs kā pirmie.

X X X

Nākošā numurā sniegsim izsmēlošu un lietišķu pārskatu par pretestības izpausmēm Latvijā 1941 - 1945 gados. Par tām ir samelsts tik daudz nepatiesības un vecie politikāņi un citi oportunisti ir lūkojuši visnekautrīgākā kārtā no tām izsist politisku kapitālu sev, ka objektīva faktu noskaidrošana ir vairāk kā vēlama. Laimīgā kārtā mums ir izdevies savākt par to autentisku materiālu.

-- " --- " ---
--- " ---

NĀKOTNES LATVIJA -- KO TĀ PRASĪS UN GAIDĪS NO MUMS, TRIMDINĒKĪEM RIETUMOS ?

Iepriekšējos numuros iztirzājām dažas varbūtības par to, kādu mēs Latviju atradīsim, kad viņā atkal varēsīm atgriezties.

Kaut aplūkojām tikai nedaudzus - iedzīvotāju, saimnieciskas un politiskas problēmas, jau ar tām vien pietika, lai izprastu, ka stāvoklis būs ļoti sarežģīts, smags un maz līdzināsies stāvoklim, kāds bij Latvijā 1944/45 gados kad to atstājām, par tādu 1939 gadā nemaz nerunājot.

Uzsverām arī, ka tāpēc butu vismaz nelietderīgi, nākotnes metus izstrādājot, ņemt par pamatu bijušo, tikpat attiecībā uz valsts iekārtu, politisko spēku samēriem, saimnieciskām dotībām un tml.

Palika neatbildēts vienīgi jautājums:

Kas jādara jau tagad, kas pēc atgriešanās, lai paredzamās grūtības un pretestības netiktu apietas, bet parvāretas, lai nākošās Latvijās paši pamati tiktu likti lietpratīgi, stipri un paliekoši ?

Uz to atbildam:

šoreiz celsim Latvijas valsti, sākot no pamatiem, apakšas, no tautas, ne no augšas;

šoreiz celsim to pati latviešu tauta latviešu tautai, nevis agrāko vai jaunradītu kliķu personīgam vajadzībām;

šoreiz to celsim tie, kas par viņu esam cīnījušies, strādājuši, cietuši un ziedojuši, un nevis tie, kas sāņus, drošībā un bezdarbībā, savus slepenos plānus kā, kā atkal uzkundzēties un cīnītājiem un darba darītājiem viņu pūliņu augļus atņemt.

Kā tas panākams ? Mūsu neatkarības vēsture vēl nesniedzas tālu, tomēr pietiekami tālu, lai no viņas varētu smelties dažas mācības, kas musu rīcību nākotnē pamato.

Lai atcerāties, piemēram, kā bij 1918 gada novembrī-decembrī, kad Latvijas valsts bij tikko nodibināta un viens no svarīgākajiem un steidzīgākajiem uzdevumiem bij Latvijas armijas radīšana.

Skatīsimies lietas, kādas tās toreiz patiesībā bij - tās nebij sevišķi iepriecinošas. Sajūsma un gatavība iet cīņā par savu valsti gan dažās aprindās bij īsta un patiesa, bet tās bij mazākumā. Lielu lielais vairums izturējās uzmanīgi, neticīgi, nogaidoši. Bet pāri šīm abām grupām izcēlās vēl trešā - mazāka, bet aktīvāka - kas sastāvēja no tādiem, kas izjuta, ka nupat ir laiks rīkoties, lai gūtu labumu sev - vēlāko konjunktūras politiku ciltstēvi.

Dienzēl arī pie Latvijas armijas formēšanas trešās grupas pārstāvji prata pielavīties / pirmais apsardzības ministrs, goda vīrs Jānis Zālītis no kara lietām maz ko saprata / un, viņu ietekmē formēšana sākas tieši no turienes, no kurienes to nevajadzēja - no augšas. Formēšanas "darbs" izpaudās bezgalīgās apspriedēs pie zina galdā, un proti: cik lieliem jābūt apsardzības ministrijas, Galvenā štāba, korpusu un divīziju štātiem. Tika gan arī atverts brīvprātīgo registrēšanas birojs, bet tā vadību atstāja nepiedzīvojušiem studentiem bez jebkādam instrukcijām, kāpēc arī nebij īstas kontroles par pieteikušos noderību. Nav tāpēc jābrīnās, ka lielā daļa "brīvprātīgo" izrādījās komunistu iesūtīti, jeb parastie dēkaini, kas cerēja tādā ceļā drīzāk tikt pie partikas un apaviem. Apsardzības ministrija par tādiem mazsvarīgiem jautājumiem, turpretim, nelikās zinīs, bet nedēļām ilgi dažādi genštābisti, intendantūras un citi augstāki ne-frontes virsnieki cīnījās ka lauvas par "saviem" štātiem, cik tiem pienāktos adjutantu, rakstvežu, ziņnešu, jājamo un braucamo zirgu un t.t., un t.t. Arī tad vēl, kad ienaidnieks bij jau ieņēmis Valku un Gulbeni un gar Daugavu virzījās uz Rīgu.

Kad tagad, 29 gadus vēlāk, atkal atrodāmie savas valsts celšanas priekšvakarā, un mums jāvēro ar izbrīnu līdzīga parādība, šoreiz gan, politiskā laukā - kāda enerģija tiek šķiesta un ar kādu svētu neatlaidību atsevišķi cilvēki cīnās, lai radītu un paši iekļūtu visādās centrālās komitejās, padomēs, valdībās, neviņus uzmacas salīdzinājums starp toreizējo un tagadējo: kā tika izdarīts un kā beidzās mēģinājums radīt ko no "augšas"....

Jo visai pamācošas ir Latvijas armijas tapšanas tālākās gaitas.

Kad bij skaidrs, ka Rīgu neizdosies noturēt, cītīgie štatu izstrādātāji atzina par vēlāmāku - iet uz fronti? - lai Dievs pasarg, evakuēties un jaukie sapņi par 30.000 vīru Latvijas armiju ar plašiem štābiem pēc bij. krievu cara armijas paraģiem izgaisa līdz ar pašiem viņu auklētājiem. Dažiem no šiem kungiem evakuēšanās spars izrādījās tik dinamisks, ka tas nekāva tiem apstāties ne Jelgavā, ne Liepājā, arī ne Karalaučos, bet tikai - Odesā pie Deņikina ...

Savās vietās līdz beidzamam palika vienīgi atsevišķas frontes cīnītāju grupas - pa desmit, divdesmit vīriem katrā, Valkā, Valmierā, Madonā, Cēsīs, lai vēlāk atkāptos zem ienaidnieka spiediena uz Rīgu un tur apvienotos ar nelieliem vietējiem virsnieku, studentu un citu brīvprātīgo kadriem, kas pēc komunistu daļu sacelšanās un svārstīgo izklīšanas vēl bij atlikuši. Jau rotu formācijās notika tālākā atkāpšanās uz Zemgali un Kurzemi. Tajā pašā laikā latviešu cīnītāji Vidzemes ziemeļos atkāpās līdzīgi igauniem uz Tallinnu, bet vēl citi palika uz vietām Vecpiebalgā, Vestienā, Jēkabpils apriņķi un citur, lai Veckalniņa un citu "zako" komandieru vadībā liktu pamatus latviešu partizānu kustībai.

Tāzākā lietu attīstība ir raksturīga: gan arī Liepājā un Tallinnā tiecas atjaunot savu darbību štatu cīnītāju biedrības, bet nopietni domājošie latvieši tā nekādu vērību nepiegrieza:

Latvijas armija tapa un veidojās nevis pēc viņu plāniem un skaistiem projektiem, ar rīkojumiem no augšas, bet tā izauga dabīgā ceļā, no cīnītāju kodoliem, no apakšas, no pamatiem.

Zem ienaidnieka uguns, frontē saliedējās armijas pirmie kodoli, no rotām izauga bataljoni, no bataljoniem brigādes, Ziemeļu Vidzemes un Zemgales kaujas laukos. Jo latviešu tautas līdz tam atturīgā daļa drīzi izjuta un saprata, ka tur, kur cīnās, top nākamās Latvijas istie spēki, tur, kur netiek tik daudz spriests un gudri projektī cilāti, bet darbs darīts.

Šo pirmo cīņas kodolu pievilksnaas spēks bij tik varens, ka tie drīzi spēja izvērsties par latviešu tautas spēka faktoriem par sevi, neraugoties uz vācu okupantu visniknāko pretdarbību, un pārstāvēt ļoti iespaidīgi latviešu tautu arī tad, kad tā bij palikusi bez "augšas" - 1919 g. 16. aprīļa puča un Niedras pirmās "latviešu pašpārvaldes" laikā, - pret vienotiem frontes cīnītāju spēkiem arī vāci un citas naidīgas svešvārās bij bezspēcīgas. Un, beidzot, arī Bermonta uzbrukumu atsist un Latgali atbrīvot ~~taču~~ izdevās tik sekmīgi, kā Latvijas armija jau bij izaugusi par īstu tautas armiju un paspējusi aizraut līdzī nacionālā iejūsmā arī pēdējos neticīgos.

Tā tas bij toreiz. Ja teiktais nepārlicina - vēl ir pietiekāmā skaitā dzīvi toreizējie cīnītāji: kalpakieši, ziemeļnieki, zaļie, Latgales partizāni, Studentu bataljona, Liepājas brīvprātīgo un citu pamata vienību viri, kas apstākļus parzin un minēto apliecinās.

Bet, vai pēc būtības arī tagad daudz kas netaisas atkārtoties, vai netiek atkal mēģināts sakt atkal no "augšas", pie tautas, cīnītājiem negriežoties un to veikumus vēra neņemot?

Kā citādi lai izskaidro zināmās "valdību" un tml. vairāk vai mazāk slepenās kombinācijas Londonā, Stockholmā, Vācijā un vēl citur? Kaut ir skaidri zināms, ka tādas latviešu emigrāciju nevis spēj vienot, bet vēl vairāk šķelt, jo godkārtīgu pašlabuma meklētāju vienmēr bus vairāk, nekā viņu izgudrotie augstie posteņi, līdz kuriem tie, visdažādākiem līdzekļiem, cenšas uzrāpties.

Jo - kāda jēga un vajadzība patreizējos apstākļos var būt pēc tādām izkombinējumiem? Var uzskaitīt visādus "valstiskus", "patriotiskus" un citus iemeslus - ar Latvijas neatkarības atgūšanu un nākošās Latvijas lietderīgu izbūvi tiem bus tikpat daudz kopeja, cik lieli bij augstāk minēto "štātu kungu" nopelni pie Latvijas armijas radīšanas.

Bet kas gan ir nepieciešams, iespējams un kas arī jādara nekavējoties, ir -

likt nākamās Latvijas pamatus pēc tādām pat princīpiem, tādā pat veidā, ka 1918/1919 gados tika radīta Latvijas armija; saliedējot pārbaudīto cīnītāju un darba darītāju kodolus visās zemēs ārpus Latvijas vienmēr lielākas vienības; pievelkot pakāpeniski jauno audzi un citus latviešus, kas bez lērūnām ir gatavi turpmākas cīņas un darbos piedalīties; vēlākā posmā iekļaujot arī tos, kas tagad pret jebkuru mēģinājumu politiski organizēties izturas noraidoši - ne bez pamata; līdz ar to metot pirmo idejiskas un gara sadarbības laipu uz viņu krastu, lai vēlāk tiekoties nejustos kā svešinieki.

Tas viss var likties pārāk maz un pārāk vienkārši: sasauksimies un lieta bus darīta. Bet tas tikai vēl būtu pirmais solis. Nākošais būtu - sagādāt latvisku aprūpi tam lielam vairumam latviešu emigrācijā, kas nekādā nekādās politiskās organizācijās vai žartijās nav sastāvējuši, tagad kļūst bez skaidri sprāusta mērķa un virziena, nezina kur un kā pieslēties, jo katrā organizatīvā mēģinājumā saskata tikai jaunas partijas vai savtīgas klišē, pret kurām tas izjūt dibinātu riebumu.

Tas, savukārt, atkal var likties pārāk apgrūtināši un tīri tehniski neiespējami: kur ņemt līdzekļus, kā sazināties, kā tikt pāri cenzūras, poli-cējisku noteikumu un citiem ierobežojumiem, kādiem emigranti ir parasti padoti un kas katrā zemē ir citādi un tml.?

Uz to jāatbild, ka tie ir šķēršļi, kas nav nepārvarāmi, ja tikai ir vajadzīgā pārliecība, ka šāda veida organizēšanās vispār ir nepieciešama un nākošai Latvijas valstij vares ko dot.

Lai parbaudītu nepieciešamību, der vēlreiz atgriezties pie mūsu neatkarības pirma posma un paskatīties kas notika, kad Latvijas neatkarība bij izcīnīta un karavīri atgriezās savas darba vietas ? Notika pavisam negaidītais, ka Latvijas likteņu noteikšanu pārņēma cilvēki, kas neatkarības cīņās nebij piedalījušies, pat tādi, kas nebij pulejušies atklūt no Padomijas jeb balto krievu vēl turētiem apgabaliem uz Latviju, kamēr tā vel cīnījās uz dzīvību un nāi pret iebrucejiem no austrumiem un rietumiem, un, pat arī tādi, kas Latvijas proklamesāna atteicās piedalīties un pirmajos kritiskajos mēnešos skaitījās pat opozīcija pret to.

Bet kamdēļ tas bij iespējams ? Tāpēc ka istie cīnītāji un darba darītāji parasti ir par daudz atturīgi un godīgi un pieņem, ka arī citi ir tādi pat un, ka tie nodarbošanos ar politiku vispārī medz uzskatīt ka kautko nevajadzīgu un viņus necienīgu. Iznākumā manīgie aizmugurnieki šādu cīnītāju pasivitāti veikli izmanto savā labā, un, kad frontinieki beidzot atjēdzas un domā "ievest kārtību", ir jau parasti par vēlu - jaunie kungi sēž jau stingri un neizkustināmi. Un ja tad kāds invalīds jeb citādi karā cietušais lūko tikt pie savas taisnības, viņam ar pārsteigumu jāatzīst, ka viņa gadījums ir atbīdīts turpat pēdējā vietā, jo no viņa nekādu politisku kapitālu nevar cerēt izsist.

Soreiz tas itnebūt nebūs citādi, ja ne vēl ļaunāki, ja cīnītāji un darba latvieši un latvietes jau laikus nebūs pret visādām varbūtībām un pārsteigumiem nodrošinājušies. Ja tie nebūs jau saslēgušies kodolos, vienībās, lielākās vienībās, kas būtu ik brīdī gatavas arī ar spēku izjaukt jebkuru mēģinājumu, uzspiest nākamai Latvijai nelatvisku saturu un virzienu. Kas jau laikus sagatavotu un spētu dot nepieciešamos jauncelšanas kadrus visās sadzīvēs nozarēs, arodos, speciālitātēs, kas rīkotos pēc viena, noteikta plāna, saskaņoti un jau tagad, vēl emigrācijā esot, būtu radījuši saskaņas un sadarbības idējiskos un organizatīvos pamatus.

- " -

Tie visi ir jautājumi, kas ir cieši saistīti ar nākošās Latvijas radišanu un celšanu un ikvienam latvietim un latvietei, kur tie tagad arī neatrastos un kādu darbu nestrādātu, tie pašiem ir jāizdomā līdz galam un jāapsver. Jo, tāpat kā cīnītājs tikai tad bus istis cīnītājs, kad tas skaidri apzināsies, ka tas ies līdz galam, tā arī Latvijas jauncelšanas kadriniekiem jāsaprot, ka viņu iekļaušanas minētās organizatīvas vienībās nenozīmē pieslēšanos kādai politiskai partijai agrāka uztverē, bet ka tie piesakas radoša darba celšanai, bez kāda jaunlaiku valsti nav iespējams celt un kas to visdrošāki pasargā no liekiem satricinājumiem.

- " -

KO RAKSTA LATVIEŠI NO LATVIJAS.

Pēdējā laika saņemtas vēstules liecina, ka sarkanās vērdszības jūgs Latvijā kļūst vienmēr grūtāki panesams - ne vēsts par kādu uzlabošanos. Ir arī raksturīgi, ka puķu valoda, kāda vēstules tiek lietota, kļūst vienmēr grūtāki atšifrējama, piem.: "Mazie tomātiņi stipri pūst" /?/ jeb atkal - "Nokausim sarkano govi un izbrūvēsim alu un tad gaidīsim jūs mājās" /?/ un tml.

Soreiz sniedzam sekojošus izvilkumus:

"... skaistie vārdi nelīdz, es neticu, ka tos vairs kāds dzird. Tu nevari iedomāties, kā tas ir, ja cilvēkam diendienā staigā šausmas, pazemojumi un visnecilvēcīgākais līdzī. Tikai vienu vakaru Tev vajadzēja šeit

būt baznīcā - Ziemassvētku vakarā - tad Tu būtu redzējis katra cilvēka acīs visu to rūgtumu, pazemojumu un postu, kas ir izciests. Tik tikai ka mēs vēl varam raudāt un nolādēt visus, kas mums šo postu uzsūtījis.

Arī mana daba mainījusies, kur es kādreiz asaras nepazinu, tagad liekas, ka asaru upes plūst pār vaigiem. Bet ir vēl palicis spītība un naids, tāds naids, kādu vispāri neesmu līdz šim pazinusi. Es nedomāju daudz par jums visiem, kas esiet izglabūšies un droši vien vadāt bezbēdīgas dienas. Es neskaužu jūs, jo par daudz jādodomā par tiem, kas jau no 1941 gada mokas Sibīrijā, un par tiem cilvēkiem, kuri tagad vēl uzņemas pazemojošo šausmu ceļu uz vareno dzimteni. Es varētu likt klāt daudzas vēstules no latviešiem, kuri atrodas Sibīrijā, kurās pāri visām nokām un ciešanām - ilgas pēc mājām. Viņi raksta ļoti atklāti, krievi jau vairs neslēpj to postu, kādā dzīvo mūsu cilvēki, jo arī šeit Latvijā esošos piemeklēs tas pats liktenis. Es nevaru visu uzrakstīt, jo tam vajadzīgs vairāk laika, bet man ir izdevība Tev pusstundā vēstuli uzrakstīt. Es jau vairs arī nevaru sakarīgi domāt, kur nu vēl rakstīt. No pat pirmās dienas, kopš krievi ienāca, mūs ir pārņēmis drausmīgs baigums, redzot izdzimušos pa ielām joprojot. /Ir domāta Ventspils - Red./Auleksoja pa ielām uz zirgiem galīgi piedzērušies un strādāja visneiedomājāmākās lietas. Ja jūs domājat, ka viņi ir tādi pat, kā 1940/41 gados, un ka vispāri iet tā, ka toreiz, tad jūs domājat nepareizi. Tas bij tikai mazs sīkumiņš priekš visa tā, kas te notiek šodien. Jau no pirmās dienas sākās laupīšanas, slepkavošanas, izvarošana un tā tas turpinās vēl tagad. Līdz ko metas tumšs, pa ielām vazājas tikai krievi. Nedomā neko par manu rupjo valodu un izteiksmes veidu, jo es tagad protu tikai lādēt un bezgalīgi ienīst visu to salasīņu baru, kas mūs iznīcina. Naids - tas varbūt vēl ir par maz. Nav robežas tam ko visi jūt pret krieviem, bet viņi ir kungi šajā zemē, līdz ar sevi pārdevušies plukatām. Šeit parasta parādība, ka cilvēku uz ielas izgērbj kailu, jeb piebrauc ar smago auto mašīnu pie dzīvokļa un atņem visu, labi ja atstāj kailo dzīvību. Vienkārši pieliek revolveri pie pieres un nobļauj: "Atdaj. "Matroži novelk vakaros no darba nākošiem cilvēkiem zēbakus un norauj pulksteņus no rokām un kabatām. Visizsmalcinātākās zagšanas metodes parādas šeit. Un avīzes raksta, ka to darot "vlasovieši" un latviešu nacionālie buržuji ..."

Kāda māte savam dēlam Vācijā:

"Lai Dievs Tev palīdz dzīvot un strādāt tur kur Tu esi, šeit Tev nekāda gaisa nav. Daudzi ir aizgājuši tur, kur Rozenšteini /1941 g. aizvestie/ un daudzus vēl ved. Arīncietumi ir pilni. Legionāri arī retais ir mājās, izklīdināti kur kurais. Maizes maz."

No Madonas apr. raksta no kādas savā laikā kreisi noskaņotas gimenes dēlam legionāram, agrākam komjaunietim, ka tam "Rīgā būšot jāliek eksameni, kurus būšot grūti nolikt" ...

- " - " - "

PĒDĒJĀS ZIŅAS

Starptautiskā stāvoklī pēdējo divu nedēļu laikā nav atzīmējāmi notikumi, kas liecinātu par jauniem pagriezieniem ar izšķirēju nozīmi. Arī Parīzes ārlietu ministru konference tur neko nevar grozīt, neatkarīgi no tā, kādi būs viņas ārēji saskatāmie rezultāti. Viss, kas patlaban notiek Eiropā, Āzijā un citur, tikai vēl vairāk pasvīturo to, ko atkārtoti esam teikuši, ka ne tikai Eiropā, bet visnotaļ notiek divu pretējo nometņu vienmēr saskatāmāka nošķirošanās, vienmer atrāki, neparprotamāki un nesaudzīgāki. Līdztekus tai iet spēku parbaude, lai zinātu ar kādiem var reķināties iz-

šķirošā brīdī.

Tādejādi ir jātulko komunistu ofensīve Ķīnā un Mandžūrijā, notikumi Korējā, Holandes Indijā un Indijā - būtu nepareizi iedomāties, ka Kremlis būtu devis savam piektām kolonnām šajās zemēs jau uzbrukšanas pavēli: pagaidām tā vēl ir tikai pozīciju ieņemšana, jeb t.s. Aufmarsch, kā vācieši to teiktu.

Ka Rietumu nometnei ar šādu dzīvā spēka inventūras uzņemšanu drīkstētu būt sevišķi apmierināta, to nevar apgalvot. Vienmēr ir jauna tai ar pārsteigumu un izbrīnu jākonstatē, ka pretējā nometne ir pratusi iespieties pārāk dziļi un plaši sektoros, ko tā uzskatīju par drošiem un pret komūnisma indi imūniem, piem. savās pašu ārlietu ministrijās.

Mūs visvairāk var interesēt lietu attīstība Francijā un Itālijā, kaut jāatzīst, ka neiet tur tik gludi, kā to varēja vēl cerēt pirms mēneša.

Francijā Ramadjē gan cīnas joprojām, nekautrējas atklāti teikt komunistiem patiesību acīs, tomēr, izrādas, arī viņā parlamentārietis ir spēcīgāks par "stipro vīru", kādu tas, pēc iedrošinošas dunkas no zināmas puses, labprāt lūko tēlot - tai pašā laikā tas andelē ar komunistiem kompromisus. Protāms, ka pēdējie tādā gadījumā var daudz ko atkāties tādu, ko tie citādi neuzdrošinātos un iznākumā rodas "sporādiskie streiki", nekārtības, kas cēlušās "pašas no sevis", kas savukārt lej ūdeni uz De Gola dzirnavām. Arī t.s. puča atklāšana jāvērtē vairāk kā nepieciešamība, lai stutētu Ramadjē grimstošo prestižu, nekā pēc būtības. Katrā gadījumā Francijā kerenscīna nu tikai īsti sākas un nav diemēl daudz pieturas punktu, kas attaisnotu sevišķu optimismu.

Itālijā stāvoklis ir līdzīgs - ja pats ministru prezidents nespēj nodrošināt pats savai sanāksmei kārtību un runāšanas brīvību, bet tam nākošā dienā no Romas raidītāja studijas tā jānobeidz, tādu stāvokli nevar uzskatīt par vēlāmu. Atšķirība no Francijas apstākļiem ir vienīgi tā, ka šeit komunisti, kaut tie ir vājāki, tomēr daudz vairāk nem pie sirds viņu izmešanu no valdības. Jo viņi labi pazīst savus tautas brākus, kas, saskaņā ar 2000 gadus vecu parašu, mēdz uzgavilēt, resp. šinī gadījumā balsot par tiem, kas tiem nodrošinās "maizi un spēles", un to De Gasperi, ar aizjūras labības elevatoru palīdzību tiem puslīdz droši var solīt. Tomēr, līdz turpmākam arī šeit stāvoklis ir stipri nenoteikts, neraugoties uz uzticības nobalsojumu Satversmes sapulcē.

No otras puses, viņpus "dzelzs aizka" pēdējo kautrīgās opozīcijas palieku izrāvēšana jau notiek ar dzelzs grābekli un bez mazākā mēģinājuma "glābt seju". Drīz tā būs nobeigta galīgi un tad Rietumu kungiem liks skaidri saprast, ka tiem tur nekā nav ko meklēt, tāpat kā UNO izmeklēšanas komisijai Dienvidslāvijā un Bulgārijā. No mūsu interešu viedokļa tādu lietu izkārtojumu var tikai apsveikt, jo, vienalga vai Polija, Ungārija, Bulgārija un tml. turpmāk oficiāli skaitīsies par Padomju Savienības 18., 19., 20., un tml. republikām, jeb "patstāvīgas", to stāvoklis vairāk vai mazāk līdzināsies tam stāstam, kāds patlaban ir Latvijā un pārējās Baltijas valstīs. Un, tā kā Rietumi šajās zemēs tomēr ir ieintresēti nesalīdzināmi vairāk nekā mūsu zemēs un tās tāpēc tik viegli neuzdos, arī mēs varam cerēt turpmāk uz lielāku ievērību, jo atrodamies ar viņām tādā pat kategorijā. Ja arī ne tūlīt, bet paredzama nākotnē droši.

Latvijā sevišķas pārmaiņas vai svarīgākas notikumus atzīmēt nevar. Tuvākā laikā ceram saņemt autentisku ziņu sakopojumu par apstākļiem Latvijā laikā no 1945 gada līdz šai dienai, it sevišķi tādas ziņas, kādas pārējā latviešu emigrācijas presē nav iespējams ievietot. - Apstiprinās, ka 1945 gada rudenī miris prāvests A. Virbulis.

Latviešu emigrācijas smaguma centra pārvietošanās no Vācijas uz Angliju rīt nepartraukti un bezapstājas. Jau tagad Anglijas latviešu kontingents ieņem otro vietu Eiropā, pārsniedzot Zviedrijas un Dānijas kopā ņemot. Notikums ar tālu ejošām sekām mūsu emigrācijas gaitās.

JAUTĀJUMI UN ATBILDES.

M.E. Malne /Zviedrijā/. Vai ir paredzāms, ka nākošā Latvijā valsts pati bus saimniecisku uzņēmumu vadītāja? Ar cik lielu privātas iniciatīves ierobežošanu jāreķinas?

Privātai iniciatīvei un privātam īpašumam, tāpat kā agrāk, jāpaliek par Latvijas saimnieciskās dzīves stūrakmeņiem. Ir tomēr jāreķinas, ka no sākuma, lai saimniecisko dzīvi atkal iedzīvinātu, apgādātos ar visnepieciešamāko un rastu darbu strādājošiem, valstij daudzas ražošanas nozares būs jātop pašai par uzņēmēju, nenogādājot, kāmer tādi rastos privāti. Jo jāņem vērā tas, ka privāta kapitāla būs maz, bet tādām kas ieplūstu no ārienes, būs stingri jāseko, vai tas būtu nācis kā solīds ieguldījums uz ilgu investāciju, jeb tas būs t.s. klīstošais "ierašanās kapitāls", kura saimnieciskā vērtība, kā zināms, ir apšaubāma.

No otras puses nav iemesla raudzīties uz valsts saimniekošanu ar tādu negrozāmu aizspriedumu, kā to nereti varam vērot konservatīvā pilsonībā. Mūsu pēdējo divdesmit gadu piedzīvojumi ir rādījuši, ka mūsu apstākļos un pie mūsu rakstura un īpatnībām, valsts, ar autonomo uzņēmumu un tml. psākumu palīdzību, ir spējīga radīt tikpat rūpniecības, kā tirdzniecības lieluzņēmumus, kas ir sacensības spējīgi ne tikai ar privātiem uzņēmumiem iekšzemē, bet var arī iekarot ievērojamu eksporta tirgu ārzemēs.

Lai atcerāties VEF-a, Kara osta darbnīcu, AEV izcilos panākumus. Tā, piem. Somijai, kuras pirmskara pirktspējas un prasības bij ievērojami augstas, VEF-s piegādāja trešo daļu no viņu radio uztverējiem, bet Minox aparāts kļuva pazīstāms visā pasaulē.

Mūsu zemē nav apakšzemes bagātību, nedz ogles jeb citas degvielas. Radīt tādū rūpniecību mākslīgi, tikai lai piepaturētu to tādā apjomā, kā sarkanie plānotāji bij vismaz paredzējuši jeb citu politisku apsverumu dēļ, būtu tādēļ nejēdzība. Vienīgi mums turpmāk daudz intensīvāki kā līdz šim jāapstrādā savā zemē mūsu "zaļais zelts" - loki, kā arī līni un daļa lauksaimniecības ražojumu, lai tās eksportētu jau kā augstvērtīgas gatavas preces jeb vismaz pusfabrikātos, un nevis stumalka, šķiedras un tml. Jo mūsu vienīgā dabas bagātība un lielākais kapitāls ir un vēl ilgi būs mūsu strādnieku, meistarū, inženieru izcilus augstas darba spējas, un tas mums, ar valsts virzienu dodošiem norādījumiem, jāiekļauj sistemātiski nācijas ražošanas procesā.

Ja, piemēra dēļ, minētā Minox aparāta cena normālos laikos bij 200 latu, izējvielas - metāli, stikli un citi piederumi izmaksāja tikai 1 latu 80 santīmus, parējie Ls 198.20 nāca no augsti kvalificētā darba. Līdzīgi tas bij ar VEF a radio aparātiem. Atliek tikai cerēt, ka tūkstoši un atkal tūkstoši latviešu strādnieku, mehāniķu, tehniķu un inženieru, kam tagad ir iespēja strādāt attīstītās rūpniecības zemēs, kā Zviedrijā, Beļģijā, Anglijā un citur, nekavēsies piesavināties jaunākās darba metodes dažādās ražošanas nozarēs, lai nākamā Latvijā spētu paši atvērt savas darbnīcas un uzņēmumus un apmācīt citus, kas patlaban stachanovisma jūgā pareizu darbu sāk aizmirst. Ar to nākamai Latvijai būs vairāk pakalpot, nekā sēžot caurām naktīm pie zaudējumu atlīdzības sarakstu sastādīšanas.

Z.Č., Londonā. Brīvās Latvijas ārpolitiskie apskati ir ārkārtīgi interesanti sastādīti un tos vienmēr gaidām ar sevišķu labpatīku. Šoreiz gribētu izlūgties paskaidrojumu par kādu atsevišķu jautājumu: kas īsti notiek Spānijā? Kāpec tur grib mainīt iekartu un kāpec to nedara ja visi par to teicas esam izšķīrušies?

Paldies par atzinīgiem vārdiem - "prieks censties" arī turpmāk.

Situāciju Spānijā pašā un ap Spāniju un viņas režīmu īsos vārdos var izteikt sekojoši: patreizējais Franko režīms, kas Spānijā valda jau deviņus gadus, vienkārši ir galīgi "militojies", kā tas mēdz ar laiku notikt

ar visām diktatūrām. Pret viņu īstenībā ir 90 % no iedzīvotājiem - ne tikai agrākie republikāņi, bet arī pati falanga, ko Franko ir atšķaidījis līdz nepazīšanai, monarkisti, un, galvenais - arī visvarenā katoļu baznīca un pat armija vairs nav apmierinātas, kaut pēdējās divas no Franko tiek visādi privileģētas. Franko režīmu gāzt būtu diezgan vienkārši, bet izšķirējs jautājums ir : kas nāks vietā ? Neviena no opozīcijas grupām nav pietiekāmi stipra, lai par sevi varētu uzņemt valsts vadību, bet uz viņu visu saskaņotos nav ne mazāko izredžu. Tāpēc var teikt, ka Franko tagad balstas nevis uz savu spēku, bet uz opozīcijas nevienprātību un no turienes viņš nekādas briesmas negaida. Attiecībā uz opozīciju no ārienes, arī tā ir sadalījusies divās nometnēs - komunistu un viņu līdzskrējēju, sociāldemokrātu-fuzionistu, un - pretkomunistu, sākot no liberāliem līdz monarkistiem. Ir jāpieņem, ka, ja Franko režīms kristu pārāk pēkšņi, komunistiem būtu vislielākās izredzes pārņemt varu un to otrā nometne nekādi nevar pielaist. Ja tagad Spānija atkal liekas izvīrāmies starptautiskas politikas degpunktā, / amerikāņu atbalsts Grieķijai un Turcijai ar komunistisku Spāniju un Maroku aizmugurē būtu bez nozīmes / tad nevis tamdēļ, ka amerikāņiem būtu bail no Franko Spānijas jeb ka pastāvētu nodoms pataisīt to sarkanu. Amerikāņiem ir bažas, ka Franko režīms var izrādīties par vāju, lai komūnisma nākšanu pie varas aizkavētu. Tie labprāt tur gribētu redzēt kādu demokrātiski-sociālistisku režīmu, kuru tie ar dollāriem varētu turēt savā pavadā, kā tagad tiek izmēģināts Francijā un Itālijā. Bet risks pastāvošo atņemt par labu kādam nezināmam, ir pārāk liels, it sevišķi, kur minētās valstīs eksperimentu vēl nevar uzskatīt ne par izdevušos ne par izbeigtu. Tikmēr arī Spānijā diezgan vai kas tiks grozīts.

- " -

Neraugoties uz paplašināto izdevuma apjomu, arī šoreiz nepietiek telpas, lai atbildētu uz visiem iesūtītiem jautājumiem. Ceram to paspēt nākošā nummurā.

- " -

- " -

EKSPEDICIJA DĀRA ZINĀMU:

Zviedrijā abonementa maksa līdz ar piesūtīšanu līdz gada beigām iztaisa Kr. 6.50, kas iemaksājama uz
postgiro 25.96.37

uz H. Celmiņš vārda. Uz iemaksas pasākna jeb klātpieliktā saraksta skaidri salasāmi jāuzdod abonenta vārds, uzvārds un adrese. Latvieši Zviedrijā var Brīvo Latviju abonēt arī uz citām brīvām valstīm, iemaksājot tāpat Kr. 6.50 un uzdodot adresi, arī abonentiem Vācijā un Austrija, kur tie to saņems vienlaicīgi ar Zviedrijā pienākošiem.

Itālijā abonementa maksa līdz gada beigām iztaisa 600 līras, kas iemaksējamas Banca Commerciale Italiana, Conto di Risparmio Nr 3783.

Vācijā abonementa maksa līdz š.g. 1.oktobrim iztaisa RM 20.-

Abonementa maksa citās zemēs: Dānijā - 6 d.kr.; Holandē - 3 hol.g.; Beļģijā - 100 b.fr.; Francijā - 300 fr. fr.; Šveicē - 5 šv. fr.; ZASV un Kanādā - 2 dolāri; Anglija - 5 sh.

Nākošais, 20 /7/, nummurs iznāks š.g. 15.jūlijā.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308067059